

РЕЦЕНЗІЯ

НА МОНОГРАФІЮ Л. С. КУТІДЗЕ «ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ:
СУТНІСТЬ, ДІАГНОСТИКА, МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ» / ЗАПОРІЗЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ. — ЗАПОРІЖЖЯ, 2011

Реалізація принципів відкритості економіки обумовлює значну активізацію міжнародних економічних зв'язків на локальному рівні. Значення експорту як фактора розвитку національної економіки в умовах поглиблення процесів інтернаціоналізації світових ринків зростає. Питання розвитку експортного потенціалу регіонів набувають все більшого значення. Тому актуальним є аналіз регіональних аспектів формування й використання експортного потенціалу, визначення й обґрунтування дієвих механізмів управління експортним потенціалом регіону й розробка механізмів його реалізації.

У першому розділі монографії приведено ретроспективний огляд теорій міжнародної конкурентоспроможності, що дозволило систематизувати погляди вчених на роль експорту як фактора регіонального розвитку та виділити основні елементи експортного потенціалу. Автор структурує експортний потенціал на основі виділення ресурсної й управлінської складової. Визначення управлінського потенціалу як елемента в системі економічного потенціалу, а не зовнішнього чинника, обґрунтовано сутністю самого поняття «потенціал», яке включає не тільки перелік ресурсів, але і процес досягнення цілей системи. Такий підхід дозволяє усвідомити значення організаційного механізму в системі експортного потенціалу та виділити елементи (інноваційний, інституціональний, маркетинговий, інфраструктурний потенціали), що формують організаційно-економічний механізм управління експортним потенціалом регіону. Доцільним є подальше доповнення дослідження більш детальним аналізом впливу факторів зовнішнього середовища на експортний потенціал регіону.

У другому розділі запропоновано методику діагностики експортного потенціалу регіону, що ґрунтується на поєднанні витратного та результатного підходу до оцінки експортного потенціалу. Представлена методика дає змогу дослідити проблеми, які пов'язані з неефективною територіально-географічною й товарною структурою експорту.

У монографії проведено оцінку експортного потенціалу Запорізького регіону, де автор робить акцент на аналізі промисловості як провідної галузі в регіоні. Потрібно зауважити, що дослідження експортного потенціалу регіону було б більш інформативним, якщо б було представлено аналіз й інших галузей економіки регіону.

Галузева структура експортного потенціалу регіону не є оптимальною й не відповідає завданням соціально-економічного розвитку регіону. У монографії Л. С. Кутідзе доведено необхідність узгодження розвитку експортного потенціалу регіону зі стратегією його соціально-економічного розвитку, а також обґрунтовано необхідність розробки регіональних програм розвитку експортного потенціалу регіону.

У третьому розділі представлено обґрунтування організаційно-економічного механізму управління експортним потенціалом регіону. В якості головних регіональних інструментів реалізації експортного потенціалу розглянуто програму розвитку експортного потенціалу, кластерні ініціативи, державно-приватне партнерство, розбудову інформаційної інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності в регіоні. Підкреслено, що на сучасному етапі розвиток експортного потенціалу регіону може відбуватися за рахунок вдосконалення складових управлінського потенціалу.

У той же час потрібно зробити наступні зауваження:

У п. 1.3 «Фактори формування та розвитку експортного потенціалу регіону» визначено, що розвиток експортного потенціалу регіону залежить від дії внутрішніх і зовнішніх факторів, але ж переважно розглянуто внутрішні фактори. Доцільним є доповнення дослідження більш детальним аналізом впливу факторів зовнішнього середовища на експортний потенціал регіону, тому що вони, у значній мірі, обумовлюють напрями його розвитку.

У розділі 2 (п. 2.2, п. 2.3) автором проведено діагностику експортного потенціалу Запорізького регіону. При цьому основну увагу зосереджено на результатах експортної діяльності промисловості регіону. Дослідження

експортного потенціалу регіону біло б більш інформативним, якщо б було представлено аналіз експортного потенціалу й інших галузей економіки регіону.

Також вважаємо, що вплив результатів експортної діяльності на показники соціально-економічного розвитку регіону доцільно продемонструвати за допомогою математичного моделювання, що допоможе більш чітко ідентифікувати зв'язки елементів експортного потенціалу, визначити механізми його реалізації.

Монографія Л. С. Кутідзе «Експортний потенціал регіону: сутність, діагностика, механізми реалізації» є вдалою спробою узагальнити те-

оретичні аспекти змісту і структури експортного потенціалу регіону, висвітлити організаційні механізми та фактори його формування й реалізації. Проведені дослідження мають практичну значимість. Монографія становить інтерес як для фахівців-дослідників, так і для працівників державних і регіональних органів влади.

*Рецензент,
Директор Луганської філії
Інституту економіко-правових
досліджень НАН України,
доктор економічних наук,
професор
І. В. Заблудська*

РЕЦЕНЗІЯ

НА МОНОГРАФІЮ В. В. ЛИФАР «ТРАНЗИТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА» / ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ. — ДОНЕЦЬК: ЛАНДОН-XXI, 2012

Серед ключових проблем сучасної економічної науки гостро стоїть завдання забезпечення сталого розвитку економічного потенціалу регіону, однією зі складових якого є транзитний потенціал. За даними РНБУ, транзитний потенціал України на сьогоднішній день використовується тільки на 60 %, а доходи від транзиту і комплексу пов'язаних із ним послуг складають близько 6 % ВВП. Тому питання, пов'язані з використанням транзитного потенціалу, викликають жвавий інтерес як у науковців, так і у практиків. Однак більшість публікацій присвячено проблемам реалізації транзитного потенціалу на національному рівні, хоча саме регіон є первинною ланкою формування транзитного потенціалу регіону, і саме на регіональному рівні вирішується багато практичних питань.

Реалізація транзитного потенціалу є важливим чинником економічного розвитку регіонів. Процес нарощування транзитного потенціалу потребує вжиття комплексу організаційних, економічних, фінансових і управлінських заходів, але вихідною точкою при цьому обов'язково стає формування стратегії ефективного використання транзитного потенціалу регіону (ТПР). Все це обумовлює актуальність теми рецензованої монографії, яка є одним із перших монографічних досліджень теоретичних і практичних аспектів управління розви-

тком транзитного потенціалу регіону. Книга складається з п'яти розділів, в яких представлено результати плідної праці її автора, що підтверджується значним обсягом фактологічного матеріалу, розрахункових даних.

Автор розвинув сучасний погляд на можливості формування й реалізації ТПР. У монографії переконливо доведено доцільність і необхідність управління ТПР. Автором сформульовано власне поняття «транзитний потенціал регіону», в якому враховано статичні й динамічні аспекти потенціалу. Формування транзитного потенціалу розглянуто в контексті територіального економічного простору. Механізм використання ТПР розкрито через визначення бізнес-процесів і підпроцесів транзитної діяльності, через ланцюг формування вартості транзитної послуги, імітаційну модель управління бізнес-процесом «Створення транзитної послуги» з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища.

На увагу заслуговують також положення міждисциплінарного змісту, зокрема щодо класифікації факторів формування ТПР. Автор komponує сучасні кількісні і якісні методи економічного аналізу (метод Т. Сааті, SWOT-аналіз, експертне опитування) для обґрунтування стратегічних цілей ефективного використання ТПР.

Із прикладних аспектів монографії привертають увагу результати порівняльної оцінки складо-